

Суспільно-правові і організаційно-засадничі чинники січового руху: історичні практики державотворення України

Неля Маковецька

*Докторант Університету «КРОК»,
кандидат юридичних наук, доцент,*

*ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
ORCID: 0000-0002-6244-1456*

Нинішня світоглядна позиція повинна зумовлюватись розвитком сучасної української державно-правової та історико-правової науки. Вона має опиратись на характерне проблемне і методологічне розширення проблематики, яка сформована на цивілізаційних підходах, державних та правових традиціях української нації, осмислення та переосмислення історичного досвіду українського народу, виявленням реалістичних можливостей в умовах військової агресії росії, відповідного реформування державної влади, місцевого самоврядування, ефективного розвитку громадянського суспільства на платформі демократичних традицій українського народу.

Водночас саме ці підходи поєднують та систематизують історико-правові явища і процеси, дозволяють сформувати сучасне, незалежне розуміння січового руху як необхідної складової суверенної, демократичної, правової, соціальної Української держави. Акумулювати, узагальнити, осмислити, науково констатувати конкретні історико-правові практики державотворення та їх реалізацію через призму історико-теоретичного синтезу традицій української державності, ґрунтуючись на історії понять органічного поєднання державотворення в часі від минулого до сьогодення, від практики, ідей, принципів минувшини, принципів сучасного державотворчого процесу, без радянських підходів і міфів, комуністичного плюндрування, а також опираючись і поглиблюючи знання про генетичні, історичні закономірності та традиції розвитку державотворення, які визначають історичну унікальність традицій державності української нації, її державотворчий і правотворчий характер.

Започаткування і виникнення на початку ХХ століття (05.05.1900) на теренах нинішньої західної України (Станиславівщина – нині Івано-Франківщина) Січі у різних адміністративно-територіальних осередках, яскраво засвідчує відгомін давніх козацьких традицій минувшини, поступ історичних динамік українського державотворення через призму славного героїчного літопису національно-визвольних змагань [1].

Ґрунтуючись на історії понять, цілком зрозуміло, що значна частина західно-українських земель знаходилась у поневоленні (Австро-Угорська імперія, Польща) і засновники, і організатори Січі Кирило Трильовський, Іван Чупрей, Юрій Соломенчук-Юзвенчук, Михайло Перцович, Михайло Кузич, Василь Лойовський та інші прекрасно були зорієнтовані і розуміли, що імперська влада не дасть можливості національному відродженню українській нації краю. Тому і назва «Січ» були під замаскованим прикриттям легенди «Січ» – руханково

протипожежне товариство. Переслідуючи у першу чергу державотворчі цілі українства, згуртування нації, об'єднання, просвітництво, патріотичність, становлення і розвиток. Січовики започаткували бібліотеки при читальнях «Просвіти», передплачували українські газети і журнали, організовували аматорські народні театральні колективи, що поширювали українську народну культуру, ставили театральні п'єси, етнографічні концерти і т.п.

У цих патріотичних рухах і започаткуваннях акумулювались, узагальнювались та асимілювались підвалини майбутнього державотворення української нації. Виокремлювалось загальне й конкретне історичного досвіду, закономірного й особливого власного історико-правового буття.

Урядові австрійсько-польські структури, проводячи свою україноненависницьку політику, активно переслідували січовиків. У даному контексті, для прикладу, головний кошовий січовиків Кирило Трильовський із групою депутатів та 18 січовиками восени 1905 року у Відні (Австрія) вимушені були у судовому порядку захищати права й свободи січового руху [2].

Але незважаючи на переслідування, січовий рух динамічно зростав. У 1908 році на західних теренах сучасної України був створений крайовий Січовий комітет реорганізований у 1912 році в українській Січовий Союз. До початку Першої світової війни вже було створено і діяло 516 січових товариств, «Січ» готувалась до збройного повстання проти гнобителів української нації. Пісня «Ще не вмерла Україна» стала їх гімном.

Січовий рух – з національно-культурного напрямку, з набуттям досвіду відповідного освітнього культурного, спортивного і початкових основ військового вишколу набував політичного забарвлення. Найціннішим у державотворчому напрямку було відродження українських історико-правових традицій.

У вересні (06.09.1914 років) на заклик Головної Української Ради добровольці Галичини утворили українське єдине національно-військове формування у складі Австро-Угорської армії під назвою Українські Січові Стрільці. Воювали на стороні Австро-Угорщини і Німеччини проти Росії, Англії, Франції.

У період 1914-1918 років Січові стрільці – це період галицько-українського відродження, що заклав підвалини величної споруди незалежності, самостійності державотворення Західноукраїнської Народної Республіки.

За підрахунками науковців, до початку більшовицького перевороту 1917 року, через структуру легіону Українських січових стрільців пройшло військовий вишкіл більше семи тисяч вояків. Після більшовицького перевороту в Росії, більшість з них перебрались у Київ, створивши корпус Січових стрільців, який став одним з боєздатних формування Української Народної Республіки, маючи у своєму розпорядженні полки піхоти, артилерії, кінноти, летунську сотню. Формувались підрозділи тільки з національно-свідомих українців, ідеологією яких була єдина і незалежна Україна зі всіма своїми територіями. Легіон українських січових стрільців насправді є першою спробою організації створення національної української армії, яка захищала українство, її державу від іноземного поневолення. У контексті вищезазначеного, цілком реалістично для

висновку доцільно процитувати науковця-дослідника Недюху М.П.: «Сутність української національної ідеї упродовж багатьох віків полягала у здобутті власної державності, що репрезентується героїчною багатовіковою боротьбою і матеріалізується у загальновідомих п'яти історичних формах української держави. Із здобуттям Україною незалежності українська національна ідея трансформується з державотворчої у країнотворчу та пов'язується передусім з відповіддю на запитання: «Як нам облаштувати Україну як демократичну країну?» [3].

Список використаних джерел

1. *Історія України: січовий рух на Гуцульщині*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/history/35596/>. (дата звернення: 04.11.2023 року).
2. *Січовий рух – Історія України: словник-довідник для студентів вищих навчальних закладів*. URL: <https://uahistory.co/book/dictionary/>. (дата звернення: 04.11.2023 року).
3. Недюха М.П., Недюха А.В. *Українська національна ідея, як єдність класики, модерну та постмодерну: потенціал права «Державно та правотворчі традиції українського народу (до 150 річчя М.С. Грушевського)*. Збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції. 23.11.2016 року. С.44.